İhalenin Feshinde %10 Para Cezası

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm	20.05.2026	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2022/49505	İİK 134, Anayasa 13, Anayasa 36

ÖZET

İhalenin feshi davasının reddi üzerine ihale bedelinin %10'u olan 560.000 TL para cezasına hükmedilmiştir. Kanunla tanınan takdir yetkisine rağmen üst sınırın somut gerekçe gösterilmeden uygulanması mahkemeye erişim hakkının ihlali sayılmıştır.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/ihalenin-feshinde-yuzde-on-para-cezasi-aym-2022-49505/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

GAZMER PETROL ÜRÜNLERİ PLASTİK VE KAUÇUK SANAYİ VE TİCARET A.Ş. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2022/49505)

Karar Tarihi: 20/5/2026

R.G. Tarih ve Sayı: 17/9/2026 - 33373

Başkan: İrfan FİDAN

Üyeler: Recai AKYEL, Selahaddin MENTEŞ, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL

Raportör: Volkan SEVTEKİN

Başvurucu: Gazmer Petrol Ürünleri Plastik ve Kauçuk Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Vekili: Av. İrem İdil YARDIMCI

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; icra müdürlüğünce yapılan ihalenin feshi için açılan davanın sonunda ihale bedelinin %10'u oranındaki para cezasının Hazineye irat kaydına karar verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının, ihalenin feshi için açılan davanın eksik inceleme ve araştırma sonucu reddedilmesi nedeniyle de hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 1/4/2022 tarihinde yapılmıştır. Komisyon başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

3. Başvurucu Şirketin davalı bankadan kullandığı kredinin teminatı olarak icra dosyasına konu [A.] Tarım Ürünleri ve Hayvancılık Sanayi Ticaret A.Ş. adına tapuda kayıtlı taşınmaz üzerinde ipotek tesis edilmiştir. Başvurucu aleyhine Konya 3. İcra Müdürlüğünün 2019/10597 sayılı dosyası kapsamında ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile başlatılan icra takibi sonucunda söz konusu taşınmaz 28/9/2021 tarihinde yapılan ihale sonucu satılmıştır.

4. Başvurucu Şirket vekili, ihalenin feshi gerektiği iddiasıyla davalı banka aleyhine 4/10/2021 tarihinde dava açmıştır. Dava dilekçesinde başvurucu; takip dosyasından ödeme emri ekinde takibe dayanak belge suretlerinin tarafına gönderilmediğini, ödeme emrinin usulsüz tebliğ edildiğini, gönderilen ödeme emrinde borç miktarının iki katı tutarında düzenlenerek tebliğ edildiğini, dolayısıyla icra müdürlüğü tarafından borç miktarının taraflarına doğru şekilde bildirilmediğinden takibin kesinleşmesinin ve satış işlemlerinin yapılmasının açıkça hukuka aykırı olduğunu belirtmiştir. Diğer yandan hesap kat ihtarnamesi usulüne uygun olarak tebliğ edilmediğinden satışın durdurulması ve takibin iptaline yönelik dava açtıklarını, açılan davanın istinaf aşamasında olduğunu, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 363. maddesi uyarınca derdest bir istinaf başvurusu olan ve üzerindeki ihtilaf kalkmamış bulunan bir icra takibinde ipotekli taşınmazın satışının yapılmasının açıkça hukuka aykırı olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca satış ilanında ve şartnamesinde taşınmazın önemli özelliklerinin de belirtilmediğini vurgulamıştır.

5. Konya 2. İcra Hukuk Mahkemesi (Mahkeme) 2/12/2021 tarihinde davanın reddine ve ihale bedelinin %10'u oranında olmak üzere 560.000 TL para cezasının başvurucudan alınarak hazineye irat kaydına karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"... Takip dosyasından davacı borçlu şirket vekiline e-tebligat yolu ile çıkartılan örnek 6 icra emrinin davacı borçlu vekiline 16/10/2020 tarihinde tebliğ edildiği, vekil ile temsil edilen işlerde asile tebliğ zorunluluğu olmadığı, davacı tarafça takibe dayanak belgelerin tebliğ edilmediği iddia edilmiş ise de, ipoteğin paraya çevrilmesi yolu ile başlatılan takiplerde takibe konu belgenin tebliğinin de zorunlu olmadığı, kaldı ki bu durumun ihalenin feshi davasının konusu olmadığı, kat ihtarnamesinin davacı şirkete tebliğ edildiği, icra dosyası içerisinde bulunan takip talebinde ve ıslak imzalı olan icra

emrinde takip çıkışı borç miktarının 3.996.294,46 TL olduğu, uyap üzerinde yapılan incelemede ise takip dosyasında iki adet icra emrinin bulunduğu, bunlardan ilkinin 07/10/2019 tarihli ve uyap şablon editöründen hazırlandığı, borç miktarının 3.996.294,46 TL olduğu, ancak aynı kalemlerin iki kez girilmesi neticesinde üst kısımda 7.992.588,92 TL olarak belirtildiği, dosyada bulunan diğer icra emrinin ise takip dosyasında fiziki olarak bulunan icra emrinin 28/09/2021 tarihinde uyap sistemine taranarak kaydedildiği, bu durumda uyapta ve fiziki dosya içinde bulunan icra emirlerinin borç miktarlarının aynı olduğu, uyapta gözüken 07/10/2019 tarihli icra emrinin farklı olduğu kabul edilse bile bu durumun ihalenin feshini gerektirir nitelikte olmadığı, davacı tarafça satış ilanı ve şartnamesinde taşınmazın önemli nitelik ve vasıflarının yazılmadığı dava konusu edilmiş ise de, davacı vekiline satış ilanının 18/07/2021 tarihinde tebliğ edildiği, işbu davanın ise 28/09/2021 tarihinde açıldığı, bu iddia yönünden davacının süresinde şikayette bulunmadığı, diğer yandan davacı tarafça ve dava dışı [A.] Tarım ... Ltd Şti tarafından açılan Konya 4. İcra Hukuk Mahkemesinin 2021/372 Esas 2021/342 Karar sayılı dosyasından yapılan yargılama sonunda davacıların şikayetlerinin 06/09/2021 tarihinde reddine karar verildiği ve istinaf aşamasından geçtikten sonra kararın kesinleştiği, şikayete konu ihale hazırlık işlemleri ve yapılan ihalenin yasaya uygun olarak yapıldığı, davacının iddialarının ihalenin feshini gerektirecek nitelikte olmadığı anlaşılmakla; davacının davasının reddine karar vermek gerekmiş ve aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

6. Başvurucu, karara karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 7. Hukuk Dairesi (İstinaf Dairesi) 10/1/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"I- Şikayet, 28.09.2021 tarihli 23208 ada 1 parsel sayılı taşınmaza yönelik olarak yapılan ihalenin feshi istemine ilişkindir.

II- İstinaf sebeplerinin incelenmesinde;

* İhalenin feshi nedenleri gerek doktrinde gerekse Yargıtay uygulamasında; 1-İhaleye fesat karıştırılmış olması, 2-Artırmaya hazırlık aşamasındaki hatalı işlemler, 3-İhalenin yapılması sırasındaki hatalı işlemler, 4-Alıcının taşınmazın önemli nitelikleri hakkında hataya düşürülmüş olması şeklinde sıralanmıştır. Dolayısıyla icra emri ve icra emrinin tebliğinde usulsüzlük olduğu iddiasının ihalenin feshi davasında incelenmesi mümkün değildir.

* Konya 4. İcra Hukuk Mahkemesi'nde açılan 2021/372 E. sayılı dosyada şikayet süreden reddedilmiş ve Dairemizce de (ilk derece mahkemesinin) süreden ret kararı yerinde bulunarak istinaf dilekçesinin reddine karar verilmiştir. Dolayısıyla, İİK'nun 363. maddesi uyarınca satışın yapılamayacağına dair düzenlemenin somut olayda uygulama yeri bulunmamaktadır.

* Satış ilanı ve şartnamesindeki eksikliğin ancak satışa hazırlık aşamasında şikayet konusu yapılması halinde ihalenin feshi davasında inceleme konusu yapılabilir. Ancak, somut olayda, bu husus satışa hazırlık aşamasında şikayet konusu yapılmadığından ihalenin feshi davasında incelenmesi mümkün değildir.

* Re'sen incelenecek sebepler bakımından ihalenin feshini gerektirir bir sebep bulunmadığı gibi ilk derece mahkemesince işin esasına yönelik olarak delillerin toplanması ve değerlendirilmesinde bir hata yapılmadığı anlaşılmıştır.

Netice olarak, ilk derece mahkemesinin şikayetin (esastan) reddine ve şikayetçi aleyhine (7343 sk.nun 27. maddesi ile değişik İİK.nun 134. maddesi uyarınca, somut uyuşmazlıkta öne sürülen ihalenin feshi nedenleri, ihale konusu taşınmazın değeri ile ihale bedeli nazara alındığında) ihale bedelinin %10'u oranında para cezasına hükmedilmesine dair vermiş olduğu karar yerinde olduğu değerlendirilmekle aşağıdaki şekilde hüküm tesis edilmiştir."

7. Başvurucunun temyizi üzerine anılan karar, Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 16/2/2022 tarihli kararıyla onanmıştır. Mahkemece hükmün kesinleşmesinden sonra 2/3/2022 tarihinde başvurucu aleyhine verilen ve ihale bedelinin %10'u olan 560.000 TL para cezasının tahsili amacıyla ilgili vergi dairesine gönderilmek üzere harç tahsil müzekkeresi düzenlenmiştir.

8. Başvurucu, nihai kararı 2/3/2022 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Kanun Hükümleri

9. Dava tarihinde yürürlükte olan 2004 sayılı Kanun'un "İhalenin neticesi ve feshi" başlıklı 134. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"İcra dairesi tarafından taşınmaz kendisine ihale edilen alıcı o taşınmazın mülkiyetini iktisap etmiş olur. (Ek cümle: 17/7/2003-4949/38 md.) İhale kesinleşinceye kadar taşınmazın ne şekilde muhafaza ve idare edileceği icra dairesi tarafından kararlaştırılır.

İhalenin feshini, Borçlar Kanununun 226 ncı maddesinde yazılı sebepler de dahil olmak üzere yalnız satış isteyen alacaklı, borçlu, tapu sicilindeki ilgililer ve pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler yurt içinde bir adres göstermek koşuluyla icra mahkemesinden şikayet yolu ile ihale tarihinden itibaren yedi gün içinde isteyebilirler. İlgililerin ihale yapıldığı ana kadar cereyan eden muamelelerdeki yolsuzluklara en geç ihale günü ıttıla peyda ettiği kabul edilir. İhalenin feshi talebi üzerine icra mahkemesi talep tarihinden itibaren yirmi gün içinde duruşma yapar ve taraflar gelmeseler bile icap eden kararı verir. Talebin reddine karar verilmesi halinde icra mahkemesi davacıyı feshi istenilen ihale bedelinin yüzde onu oranında para cezasına mahkum eder. Ancak işin esasına girilmemesi nedeniyle talebin reddi hâlinde para cezasına hükmolunamaz."

10. Yargılama aşamasında 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle yapılan değişiklikle yürürlükte olan 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"(Ek fıkra:24/11/2021-7343/27 md.) İhalenin feshi talebi üzerine icra mahkemesi talep tarihinden itibaren yirmi gün içinde duruşma yapar ve taraflar gelmeseler bile icap eden kararı verir. Ancak ihalenin feshi talebinin usulden reddi gereken hâllerde duruşma yapılmadan da karar verilebilir. İcra mahkemesi;

1. Satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı ayni hak sahipleri ile pey sürmek suretiyle ihaleye iştirak edenler dışında kalan kişilerce talep edilmesi nedeniyle,

2. Satış isteyen alacaklı, borçlu, mahcuzun resmî sicilinde kayıtlı olan ilgililer ve sınırlı ayni hak sahipleri dışında kalan kişiler bakımından feragat nedeniyle,

3. İşin esasına girerek,

talebin reddine karar verirse ihalenin feshini talep edeni feshi istenen ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûm eder..."

B. Yargıtay Kararları

11. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 10/1/2023 tarihli ve E.2022/12645, K.2023/66 sayılı kararının ilgili kısmında; İİK'nın 134. maddesine 7343 sayılı Kanun'un 27. maddesi ile eklenen fıkra aktarıldıktan sonra, düzenlemenin gerekçesinin, ihalenin feshi talebi reddedilen davacının ihale sürecini uzatma amacı ile hareket edip etmediğine ve fesih iddiasının ağırlığına göre para cezasının takdir edilebilmesini sağlamak olduğu; mahkemenin para cezasına hükmedecekse oranını davacının ihale sürecini uzatma amacı ile hareket edip etmediğine ve fesih iddiasının ağırlığına göre ölçülü şekilde belirlemesi gerektiği; para cezasının oranının hem istinaf hem de temyiz aşamasında re'sen değerlendirileceği; İİK'ya 7343 sayılı Kanun'un 33. maddesi ile eklenen geçici 18. maddenin dördüncü fıkrası uyarınca ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûmiyete ilişkin hükmün görülmekte olan ihalenin feshi talepleri hakkında da uygulanacağı belirtilmiştir. Somut uyuşmazlıkta şikayetçi/borçlu aleyhine ihale bedelinin %10'u oranında para cezasına hükmedilmiş ise de, 7343 sayılı Kanun'la değişik İİK'nın 134/5-3 maddesi gereğince fesih gerekçeleri ve fesih isteyenin sıfatı gözönünde bulundurulduğunda davanın ihale sürecini uzatmaya matuf olmadığı görülmekle, Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ölçülülük ilkesi de nazara alınarak para cezasının %5 oranında belirlenmesinin hak, nesafet ve ölçülülük ilkelerine uygun olacağı sonucuna varılmış, İlk Derece Mahkemesi kararı para cezası yönünden düzeltilerek onanmıştır.

12. Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 4/10/2023 tarihli ve E.2023/2251, K.2023/5637 sayılı kararında da aynı ilkeler tekrarlanmış; şikayetçi/borçlular aleyhine ihale bedelinin %10'u oranında para cezasına hükmedilmiş ise de, fesih gerekçeleri ve fesih isteyenlerin sıfatı gözönünde bulundurulduğunda davanın ihale sürecini uzatmaya matuf olmadığı görülmekle, ölçülülük ilkesi nazara alınarak para cezasının %5 oranında belirlenmesi gerektiği belirtilerek Bölge Adliye Mahkemesi kararı para cezası yönünden düzeltilerek onanmıştır.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

13. Anayasa Mahkemesinin 20/5/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Mahkemeye Erişim Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları

14. Başvurucu, 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinde 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle yapılan kanun değişikliği ile hak arama özgürlüğü açısından makul bir denge oluşması adına hâkime takdir hakkı tanındığını belirtmiştir ancak hak arama özgürlüğüne orantısız bir müdahale sonucu açtığı ihalenin feshi davasının reddi ile birlikte gerekçesiz şekilde ve ödeme gücü dikkate alınmaksızın -üst sınırdan- ihale bedelinin %10'u oranında ülke şartlarına göre oldukça yüksek olan bir meblağı Hazineye ödemekle yükümlü kılınması nedeniyle gerekçeli karar ve mahkemeye erişim haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

15. Başvurucunun şikâyetinin özünün yargılama sonucunda davanın reddi yanında ek bir mali yükümlülük olarak aleyhine para cezasına hükmedilmesine yönelik olduğundan iddianın adil yargılanma hakkının güvenceleri arasında yer alan mahkemeye erişim hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

2. Değerlendirme

16. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

17. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Hakkın Kapsamı ve Müdahalenin Varlığı

18. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni yorumlayan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (Özbakım Özel Sağlık Hiz. İnş. Tur. San. ve Tic. Ltd. Şti., B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

19. Anayasa Mahkemesi bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Özkan Şen, B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

20. Bir hukuki uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyan başvuruculara reddedilen dava konusu miktar üzerinden hesaplanan harç veya benzeri bir mali külfete mahkûm edilmeleri ihtimali veya olgusu, belirli dava koşulları çerçevesinde mahkemeye başvurmalarını engelleme ya da

mahkemeye başvurmalarını anlamsız kılma riski taşımaktadır (Ali Şimşek ve diğerleri, B. No: 2014/2073, 6/7/2017, § 83).

21. Yargılama sonucunda maddi külfet doğuracak şekilde para cezası uygulanması nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yönelik bir müdahalede bulunulduğu görülmüştür.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

22. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı mutlak bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin gözönüne alınması gerekmektedir.

23. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir: "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

24. Yukarıda anılan müdahale Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşullarına uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

25. Başvuruya konu olayda mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahale 2004 sayılı Kanun'un 134. maddesinin (5) numaralı fıkrasına dayanmaktadır. Buna göre ihalenin feshi talebinde işin esasına girilerek talebin reddine karar verilmesi hâlinde ihalenin feshini talep edenin feshi istenen ihale bedelinin yüzde onuna kadar para cezasına mahkûm edileceği öngörülmüştür. Dolayısıyla ilgili kanun hükmünün belirli ve öngörülebilir olduğu, kanunilik şartını sağladığı anlaşılmıştır.

26. Bunun yanı sıra bir borcun ödenmesinde yaşanabilecek gecikmelerin önlenmesi, alacaklının alacağına zamanında kavuşabilmesi ve ihale alıcısının haklarının korunmasına yönelik olarak davanın reddi yanında maddi külfet doğuran ek bir yaptırım öngörülmesi alacaklıların yargı mercileri tarafından sabit görülen alacakları ile ihale alıcısının bedel ödeyerek edinmiş maddi değeri olan bir hakkı koruma amaçlıdır. Müdahale, mülkiyet hakkını korumaya yönelik olup anayasal açıdan meşru bir amaç taşımaktadır (Yıldız Eker [GK], B. No: 2015/18872, 22/11/2018, § 62).

27. Ancak davanın esastan reddi hâlinde maddi külfet doğuran ek bir yaptırım öngörülmesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirilip getirilmediği hususlarının da değerlendirilmesi gerekir.

28. Ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına

yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade eder. Müdahalenin ölçülülüğü değerlendirilirken ilgili yasal düzenlemelerle birlikte somut olayın koşulları ve başvurucunun tutumu da gözönünde bulundurulmalıdır.

29. Hacizli bir malın cebrî icra yoluyla satılmasından sonra ihaleye hazırlık aşaması veya ihalenin birtakım usulsüzlükler içerdiği iddiasıyla yapılan satış işleminin iptali talebini içeren ihalenin feshi davası takip hukukuna özgüdür. Alacaklının mülkiyet hakkının korunması ve alacağına makul bir süre içinde kavuşması amacıyla takip hukukunda genel hükümlerden ayrılmak suretiyle birtakım ek düzenlemeler getirilmesi mümkündür. Bu kapsamda yapılan ihalenin hukuki sonuçlarını bir an önce doğurmasını temin etmek ve buna engel teşkil edebilecek gereksiz başvuruların önüne geçmek bakımından ihalenin feshi davasının reddi kararıyla birlikte ihalenin feshini isteyen tarafa ek bir mali yükümlülük getirilmesi kural olarak mahkemeye erişim hakkına engel teşkil etmeyecektir ancak getirilen bu ek külfet ihale sürecinde hak ve menfaatlerinin ihlal edildiğini öne süren kişilerin dava açmasını önemli ölçüde kısıtlayacak nitelik ve ağırlıkta olmamalıdır (Yıldız Eker, § 66).

30. Maddi külfetin getirilmesindeki amaç ile başvurucunun menfaatleri arasında adil bir denge kurulmalı, ihalenin feshi isteğinde bulunan kişilerin bu aşama öncesinde haciz ve satış işlemine müdahale etme imkânının bulunup bulunmadığı gözetilmeli, bu değerlendirmeleri yapacak yargı mercilerine somut durumun koşullarına göre takdir yetkisi tanıyan bir esneklik sağlanmalıdır (Yıldız Eker, § 67).

31. Başvurucunun açtığı ihalenin feshi davası, ileri sürülen hukuka aykırılık nedenleri yerinde görülmediğinden reddedilmiştir. Davanın reddiyle birlikte başvurucunun 5.600.000 TL tutarındaki ihale bedelinin %10'u olan 560.000 TL para cezasını Hazineye ödemesine karar verilmiştir. Anılan miktar devlet hazinesine gelir olarak kaydedilen bir bedel olup başvurucunun da belirttiği üzere alacaklıya ödenen, dolayısıyla borca mahsup edilecek bir para değildir.

32. Somut olayda ihalenin feshi için açılan davanın reddi hâlinde ihale bedelinin %10'una kadar para cezasına hükmedilmesinin icra sürecinin sürüncemede bırakılmasının önlenmesi ve kesinleşmiş alacağın tahsilinin hızlandırılarak alacaklının mülkiyet hakkının korunması amacı bakımından elverişli bir araç olduğu açıktır. Diğer yandan özel borç ilişkilerinde rızaen ifa edilmeyen borçların ifasını sağlamaya yönelik cebrî icra sisteminin kurulması ve bu sistemin etkili bir şekilde işletilerek alacaklının alacağına makul bir süre içinde kavuşmasının temin edilmesi devletin pozitif yükümlülüklerindendir. Bu kapsamda kanun koyucunun haksız yere ihalenin feshi davası açılmasını caydırmaya matuf çeşitli mekanizmalar geliştirmesi makul karşılanmalıdır. Bu çerçevede ihalenin feshi talebinin esastan reddine karar verilmesi hâlinde ihalenin feshini talep eden aleyhine ek mali külfet öngörülmesinin gereksiz davaların açılmasının önlenmesi bakımından gerekli bir araç olmadığı sonucuna varılması güçtür (Yıldız Eker, §§ 69, 70).

33. Ancak bu müdahalenin orantılı olup olmadığının incelenmesi gerekir. Müdahalenin orantılı olup olmadığı değerlendirilirken alacağının tahsili için devletin yardımını talep eden ve bu çerçevede devletin cebrî icra mekanizmasına müracaat eden alacaklının menfaatleri ile ihalenin feshini talep eden başvurucunun menfaati arasında makul bir dengenin gözetilip gözetilmediğine bakılır. Bu

kapsamda, uygulanan para cezasının somut olayın koşulları çerçevesinde tutarı ve başvurucunun bu tutarı ödeme gücü gözönünde bulundurulur (Yıldız Eker, § 71).

34. Nitekim Anayasa Mahkemesinin Yıldız Eker kararında, ihalenin feshi davalarında hâkime her olayın kendine özgü koşullarını değerlendirme imkânı tanımadan davası esastan reddedilen davacı aleyhine doğrudan %10 oranında para cezası verilmesinin öngörüldüğü kanun hükmü yönünden mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin ölçüsüz olduğu sonucuna varılmıştır (Yıldız Eker, § 76). Kanun koyucu kanundan kaynaklanan bu ihlalin sonuçlarını 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle gidermiş ve bu Kanun değişikliği 30/11/2021 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Somut uyuşmazlığa konu olayda da dava tarihinde anılan Kanun'da herhangi bir üst sınır öngörülmediği ancak yargılama aşamasındaki söz konusu kanun değişikliğiyle mahkemelere somut durumun özelliklerini gözönünde tutmasını temin edecek esnekliğin sağlandığı ve hâkime takdir yetkisi tanındığı görülmüştür.

35. Kanun koyucunun mahkemelere sağladığı bu esnekliğe -hâkime tanınan takdir yetkisine- rağmen Mahkeme tarafından anılan Kanun değişikliğinin yürürlüğe girmesinden yalnızca iki gün sonra verilen 2/12/2021 tarihli kararla gerekçe gösterilmeden başvurucu aleyhine ihale bedelinin üst sınır olan %10'u tutarında 560.000 TL para cezası uygulanmıştır. Başvurucu, kanun değişikliğiyle hâkime tanınan takdir yetkisinin gerekçesiz şekilde üst sınırdan kullanılması suretiyle hak arama özgürlüğü bakımından makul bir dengenin gözetilmediğini belirterek kanun yoluna başvurmuştur. Bu defa İstinaf Dairesi kararının gerekçesinde "somut uyuşmazlıkta öne sürülen ihalenin feshi nedenleri, ihale konusu taşınmazın değeri ile ihale bedeli nazara alındığında" ihale bedelinin %10'u oranında para cezasına hükmedilmesinin yerinde olduğunu belirtmiştir.

36. İstinaf Dairesince başvurucunun sıfatı, ekonomik durumu değerlendirilmeden, ihalenin feshi talebinin sırf ihale sürecini uzatmak için yapılıp yapılmadığı ya da talebin hukuki tartışma içeren makul iddia/iddialara dayanıp dayanmadığı gibi somut gerekçeler ortaya konulmadan, soyut bir kısım ifadelerle ihale bedelinin %10'u tutarında -üst sınırdan- para cezasının belirlenmesinin yerinde olduğunun değerlendirildiği belirtilmiştir.

37. Temyiz incelemesini yapan Yargıtay Dairesi de somut olaya benzer uyuşmazlıklara ilişkin içtihatlarında takdir edilen para cezasına dair resen yaptığı değerlendirmelerinde vurguladığı üzere fesih gerekçeleri ve fesih isteyenin sıfatını gözönünde bulundurarak davanın ihale sürecini uzatmaya matuf olmadığı kabul edildiğinde Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen ölçülülük ilkesini de nazara alarak hak, nesafet ve ölçülülük ilkelerine göre para cezasını belirlediği anlaşılmaktadır. Ne var ki somut uyuşmazlıkta, başvurucu aleyhine hükmedilen ve istinaf kararında soyut şekilde değerlendirilen para cezası miktarına ilişkin bir değerlendirme yapmadan -içtihatların aksine resen de değerlendirmeden- söz konusu kararı onamıştır. Sonuç olarak, mahkeme kararındaki eksiklik istinaf aşamasında ve sonrasındaki temyiz sürecinde de giderilememiştir.

38. Tüm bu hususlar gözönünde bulundurulduğunda somut gerekçeler gösterilmeden başvurucuya -ülke şartlarına göre oldukça yüksek olduğunu ifade ettiği- 560.000 TL para cezası uygulanmıştır. Başka bir ifade ile alacaklının haklarının korunmasındaki yarar ile başvurucunun

ihalenin feshini dava konusu edebilmesindeki menfaati arasında adil bir dengenin kurulamadığı, uygulanan para cezasının miktarının başvurucuya olağanın ötesinde bir külfet yüklediği ve bu durumun başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahaleyi ölçüsüz kıldığı kanaatine varılmıştır.

39. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

40. Başvurucu, haksız ve hukuka aykırı şekilde gerçekleştirilen ihale sonucu ipotek tesis edilen taşınmazın gerçek değerinin altında satıldığını ve bu nedenle satış bedelinin alacaklıya olan borcunu dahi karşılamadığını belirterek deliller toplanmaksızın yeterli inceleme ve araştırma yapılmadan ihalenin feshi için açılan davanın reddedilmesi nedeniyle mülkiyet hakkı ile hakkaniyete uygun yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun bu iddiası hakkaniyete uygun yargılanma hakkı kapsamında incelenmiştir.

41. Anayasa'nın 148. maddesinin dördüncü fıkrasında kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin şikâyetlerin bireysel başvuruda incelenemeyeceği belirtilmiştir. Bu kapsamda ilke olarak mahkemeler önünde dava konusu yapılmış maddi olay ve olguların kanıtlanması, delillerin değerlendirilmesi, hukuk kurallarının yorumlanması ve uygulanması ile uyuşmazlıkla ilgili varılan sonucun adil olup olmaması bireysel başvuru konusu olamaz. Ancak bireysel başvuru kapsamındaki hak ve özgürlüklere müdahale teşkil eden, bariz takdir hatası veya açık keyfîlik içeren tespit ve sonuçlar bu kapsamda değildir (Ahmet Sağlam, B. No: 2013/3351, 18/9/2013, § 42).

42. Başvurucunun iddiasının kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlara ilişkin olduğu ve derece mahkemesi kararlarının bariz takdir hatası veya açık bir keyfîlik de içermediği anlaşıldığından başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik şartları yönünden incelenmeksizin açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

43. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ile miktar belirtmeksizin tazminat talebinde bulunmuştur.

44. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddiasının açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amacıyla yeniden yargılama yapılması için Konya 2. İcra Hukuk Mahkemesine (E.2021/440, K.2021/626) GÖNDERİLMESİNE,

Ç. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

D. 664,10 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 40.664,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.